

És la forma senzilla de l'art romànic del segle XI, d'una sola nau, amb volta de canó. Exteriorment és decorada amb finestres cegues agrupades per lesenes sobre l'absis únic, i en sèries contínues en els murs laterals. A l'angle sud-est de la nau s'aixeca l'aïrosa torre campanar de planta quadrada, de dos pisos separats per un fris de dent de serra i finestres geminades amb columnes i capitells.

L'any 1728 es modificà completament la façana i també l'interior de l'església. Actualment està ben restaurada.

SANTA MARIA DE FOLGUEROLES

Ja és citada com a parròquia el 967. L'actual església fou edificada en estil romànic en el segle XI. Se'n conserva l'absis de planta semicircular, decorat amb arcuacions. Segurament per una deficiència en la construcció, la finestra central apareix mal centrada, la qual cosa ocasionà la no construcció d'una lesena. També es veuen arcuacions llombardes en una part del mur sud.

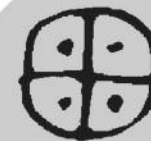

SANTA MARIA DE FOLGUEROLES. Absis descentrat amb la lesena imperfecta. Foto: Lluís Fernández, 2024.

A mitjan segle XII fou ampliat amb la construcció d'un atri amb columnes, el qual més tard s'incorporà a la nau de l'església. Una completa renovació tingué lloc durant els segles XVI i XVIII, amb la construcció de capelles laterals i de l'actual façana barroca. El portal romànic del segle XII va ser traslladat primerament a l'atri, i després, un cop desmuntat i reconstruït, fou adaptat a la façana barroca.

El portal és una bona mostra de l'estil romànic. Té arquivoltes que reposen a sobre de quatre columnes (dues per banda) amb els corresponents capitells. En els de la dreta, l'un té decoració vegetal i l'altre una àliga amb les ales esteses. Els de l'esquerra n'hi ha un amb decorat vegetal i l'altre amb una sirena peix, motiu repetit en altres llocs de construcció romànica.

Feliu Carreras Vidal

AARS

AMICS DE L'ART ROMÀNIC DE SABADELL

Núm. 226

14 d'abril de 2024

OSONA

SANT PERE DE CASSERRES (LES MASIES DE RODA)

Un estret i engorjat meandre del riu Ter, a l'entrada de les Guilleries, ceneix l'estreta serra coronada pel conjunt de Sant Pere de Casserres. Les aigües del riu, retintudes al pantà de Sau, ajuden a aïllar l'indret.

SANT PERE DE CASSERRES. Imatge aèria d'autor desconegut, que il·lustra un rètol del monestir.

Aquesta excepcional situació impulsà a Borrell d'Osona a promoure la construcció o reconstrucció d'un castell. L'any 798 Lluís el Pietós li havia encarregat a Borrell d'ocupar i custodiar la comarca, potser ja com a comte. A mitjan segle X, una capella dedicada a sant Pere en formava part. Els anys de relativa pau, amb el declivi del poder del califat, feu descuidar la conservació del castell. Fou el 1006 que la vescomtessa d'Osona Cardona, Ermetruït, decidí fundar-hi un monestir i obtingué del comte de Barcelona dotacions per a fer reviuir l'església. Així s'inicia la construcció de la gran basílica actual, que es consagrà el 1050. La dotació del cenobi s'estengué per pobles veïns. Per a consolidar la vida religiosa s'uní a Cluny el 1080 i així perdé la categoria d'abadia per a convertir-se en priorat.

Després de dos segles de prosperitat s'entrà en un període de decadència i, a partir de 1376 fou regit per priors comandataris, alguns dels quals ni tan sols residien al monestir i estaven més preocupats per les rendes que per la vida espiritual. El primer prior fou Pedro Martínez de Luna, el mateix que el 1394 fou elegit papa a Avinyó amb el nom de Benet XIII. La pesta negra del 1348, el terratrèmol del 1428 i la Guerra Civil Catalana en temps de Joan II, ocasionen el final de la vida monàstica. El 1572 fou secularitzat, ja sense monjos, i cedit al col·legi de jesuïtes de Betlem de Barcelona, que hi establiren una granja, però amb el tracte de celebrar missa a l'església, els diumenges i dies de festa. Tingué culte fins a mitjan segle XIX. Amb l'exclaustració de l'orde dels jesuïtes el 1767 fou incautat per l'estat i subhastat, passant a ser propietat de particulars, els quals l'utilitzaren per a usos agrícoles i ramaders.

La decadència dels segles XIV i XV i l'abandonament posterior, feu que s'ocasionessin poques modificacions en el pla inicial del monestir. El 1931 fou declarat monument històric-artístic, però això no aturà pas la decadència del conjunt. La volta de la nau lateral nord, enderrocada pel terratrèmol del segle XV, ja no s'havia reconstruït, i la nau fou eliminada per una paret de la resta de l'església. El claustre era una pura ruïna, un espai cobert de bardisses.

És per allà els anys seixanta que l'arquitecte Camil Pallàs, de la família propietà-

SANT PERE DE CASSERRES. Fragment de pintura mural. Foto: Lluís Fernández, 2024.

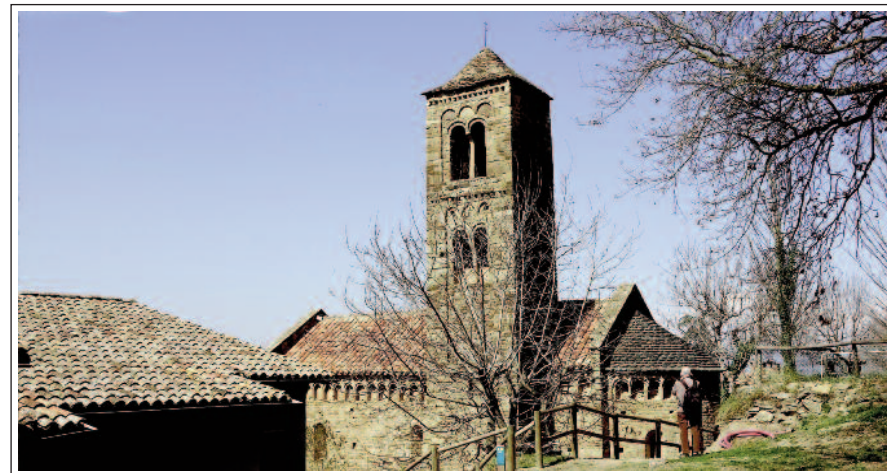
ria del lloc, hi organitzà alguns treballs de consolidació, però la solució definitiva no arribà fins l'any 1991 amb la compra del lloc pel Consell Comarcal d'Osona. Això feu possible la restauració, amb mitjans de la Generalitat, Diputació i Consell Comarcal, seguint el projecte de l'arquitecte Joan Antoni Adell.

El més destacable és la gran església de tres naus, de planta aproximadament quadrada, obligada per la configuració del terreny. És una de les obres mestres del romànic català. Exteriorment, els absis laterals venen decorats amb arcuacions, mentre el central ho és amb un rengle de finestres cegues, agrupades de dues en dues per lesenes, i coronades per un fris amb dent de serra. Aquesta ornamentació és probablement, la primera vegada que s'usa a Catalunya. A l'exterior de l'absis lateral sud, s'hi ha excavat una sèrie de sepultures antropomorfes, que comproven l'existència de població abans de la construcció del monestir.

Una massissa torre campanar fa costat a l'església. És de relativa poca altura, amb dues finestres per cara. Es creu que havia de tenir un pis superior que no s'arribà a construir. El claustre, cobert amb un embigat de fusta, es reconstruí amb els materials recuperats entre la runa.

SANT ESTEVE DE TAVÈRNOLES

Ja és esmentada com a parròquia l'any 981. L'actual església fou erigida durant la segona meitat del segle XI (1070 a 1083). L'any 1086, Ramon Folc, vescomte de Cardona, la lliurà, juntament amb Savassona, a la seu de Vic.

SANT ESTEVE DE TAVÈRNOLES. Foto: Lluís Fernández, 2024.